

تغییرات اجتماعی

(رشته علوم اجتماعی)

www.ketab.ir

دکتر غلامرضا غفاری دکتر عادل ابراهیم لویه

سرشناسه	:	غفاری، غلامرضا، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدید آور	:	تغییرات اجتماعی / غلامرضا غفاری، عادل ابراهیمی لویه.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	سیزده، ۲۷۲ ص.
فروست	:	دانشگاه پیام نور؛ ۱۸۹۹؛ گروه علوم اجتماعی؛ ۷۶۹.
شابک	:	978 - 964 - 387 - 944 - 0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا.
موضوع	:	تحولات اجتماعی - آموزش برنامه ای.
موضوع	:	تاریخ اجتماعی - آموزش برنامه ای.
شناسه ورود	:	ابراهیمی لویه، عادل، ۱۳۴۱-
شناسه افزوده	:	دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۱ ۷۷۷/۳۱۸۴۳۱ HM
رده بندی دیویی	:	۳۰۳/۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۹۱۰۱۶۰

دانشگاه پیام نور

تغییرات اجتماعی

مؤلفان: دکتر غلامرضا غفاری - دکتر عادل ابراهیمی لویه

ویراستار علمی: دکتر سعید کیاکجوری

تهیه و تولید: مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۴۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول بهمن ۱۳۹۱

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۸۷ - ۹۴۴ - ۰

ISBN: 978 - 964 - 387 - 944 - 0

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۵۸۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صورتی جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

مقدمه

فصل اول: مبانی و مفاهیم

۱-۱- مقدمه

۱-۲- اهداف آموزشی

۱-۳- تغییر اجتماعی در جامعه‌شناسی

۱-۴- اهمیت تغییرات اجتماعی

۱-۵- تعریف تغییر اجتماعی

۱-۶- چرایی تعدد تعاریف تغییر اجتماعی

۱-۷- ویژگی‌های تغییر اجتماعی

۱-۸- انواع تغییر اجتماعی

۱-۹- تغییر اجتماعی و تحول اجتماعی

۱-۱۰- تغییر اجتماعی و تغییر فرهنگی

۱-۱۱- خلاصه

۱-۱۲- خودآزمایی

فصل دوم: روش مطالعه تغییر اجتماعی

۱-۲- مقدمه

۲-۲- اهداف آموزشی

۲-۳- روش‌شناسی تغییرات اجتماعی

۲-۴- روش‌های مطالعه تغییرات اجتماعی

۲-۴-۱- روش تاریخی

۲-۴-۲- روش تطبیقی (مقایسه‌ای)

۲-۵- خلاصه

۲-۶- خودآزمایی

سوم، تحت عنوان تطور تاریخی جوامع، روند تغییرات عمده‌ای که جوامع انسانی در گذار تاریخی خود از مرحله شکار و گردآوری خوراک تا جامعه فراصنعتی داشته‌اند نشان داده شده است. فصل‌های چهارم تا ششم به ابعاد نظری تغییر اجتماعی اختصاص دارند که ابتدا اندیشه کلاسیک‌های جامعه‌شناسی در مورد تغییر اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته، سپس در قالب دو رویکرد ساختی - کارکردی و تضاد به طرح ابعاد نظری موضوع پرداخته شده است. در فصل هفتم به نقش عاملیت و کارگزاری انسان، در قالب نقشی که نخبگان، زنان و جوانان در فرآیند تغییر اجتماعی دارند، توجه شده است. در فصل هشتم از جنبش‌های اجتماعی به مثابه نوعی تغییر اجتماعی و نیز سازوکاری برای تغییرات بعدی، در پرتو تبیین‌های نظری که از آنها وجود دارد بحث شده است. در فصل نهم در مورد سهم و نقش ساختارهای اجتماعی و سیاسی، با تأکید بر دولت و سنخ‌شناسی‌های مربوط به دولت، و نقشی که دولت‌ها در تغییر و تحولات اجتماعی دارند مطالبی ارائه شده است. در فصل دهم از نقش و تأثیری که ایدئولوژی در روند تغییرات اجتماعی دارد بحث شده است. در فصل یازدهم پیوند بین تکنولوژی، صنعتی شدن و تغییر اجتماعی و نقشی که تکنولوژی و صنعتی شدن در دیوانسالار شدن جوامع و نیز تغییراتی که بواسطه صنعتی شدن در نهاد خانواده به وجود آمده است مورد بحث قرار گرفته است. فصل دوازدهم به الگوهای تغییر چون تکامل، اشاعه، فرهنگ‌پذیری و بسترهای تغییر اجتماعی چون شهری شدن و نوسازی اختصاص دارد. در فصل سیزدهم پس از بیان فضای مفهومی سنت، تجدد و جهانی شدن، از چگونگی پیوند آن‌ها و ارتباطشان با تغییر اجتماعی بحث شده است. فصل چهاردهم به زمینه‌های اجتماعی، روانی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و آموزشی تغییر اجتماعی اختصاص دارد.

کتاب در قالب و چارچوب یک متن درسی برای درس تغییرات اجتماعی در مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی تنظیم و تدوین شده است. برای هر فصل اهداف آموزشی تعریف، و نیز برای هر فصل پرسش‌هایی در نظر گرفته شده است که انتظار می‌رود خواننده پس از مطالعه هر فصل بتواند به آنها پاسخ دهد. امید است کتاب حاضر اثری سودمند برای دانشجویان علوم اجتماعی و کسانی که علاقمند به مسائل و مباحث تغییر اجتماعی هستند باشد.

بر خود فرض می‌دانیم از همه اساتید و اندیشمندان گرانقدری که از محضر آنها

مقدمه

بروز و ظهور تغییر در عرصه‌های طبیعی، حیات انسانی و اجتماعی پیوسته انسان اندیشمند را وادار به تفکر و اندیشه‌ورزی کرده است. در عرصه جهان اجتماعی فهم و تبیین تغییر و پویایی جوامع انسانی همواره مطلوب نظر جامعه‌شناسان بوده و پیوسته در کانون توجه آن‌ها قرار داشته است. آن‌ها بر این باورند که تغییر موجب تنوع و پایداری اجتماعی می‌گردد. استدلال آن‌ها بر این است که در اثر تغییر اجتماعی ارزش‌ها، هنجارها، افکار، سازمان‌ها، نهادها و ساختارهای تازه‌ای شکل می‌گیرند که به ساختار اجتماعی قوام بخشیده و موجب نظم اجتماعی پویا می‌شوند. از این‌رو تغییرات را برای پویایی و ثبات جامعه ضروری می‌دانند. در نتیجه چنین رویکردی است که تغییر اجتماعی تبدیل به یکی از کلیدی‌ترین و اساسی‌ترین مسائل جامعه‌شناسی می‌شود، تا جایی که جامعه‌شناسی را علم مطالعه تغییر و نظم اجتماعی می‌دانند. برآیند این توجه را می‌توان هم در نوشته‌های نظری و تجربی گسترده‌ای که در این زمینه تولید شده و هم در شکل‌گیری شاخه تخصصی تغییرات اجتماعی، که در نظام درسی و پژوهشی جامعه‌شناسی در مراکز آموزش عالی جهان جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است، دید.

کتاب حاضر در قالب چهارده فصل تنظیم شده است. فصل اول به طرح مبانی و مفاهیم مربوط به تغییر اجتماعی اختصاص دارد که در آن تلاش شده تا جایگاه، اهمیت و فضای مفهومی تغییر اجتماعی روشن شود. در فصل دوم، روش‌های مطالعه تغییر اجتماعی با تأکید بر روش‌های تاریخی و تطبیقی مورد بحث قرار گرفته است. در فصل

کسب فیض نموده‌ایم و نیز از اصحاب خرد و اندیشه علوم اجتماعی که از آثار و نوشته‌های آنها در این کتاب بهره گرفته‌ایم کمال امتنان و تشکر را داشته باشیم.

از داور و ویراستار علمی محترم جناب آقای دکتر سعید کیاکجوری که با دقت عالمانه و بسیار ستودنی لغزش‌های ماهوی و صوری موجود در متن اولیه را گوشزد نمودند صمیمانه سپاسگزاری می‌شود، بهروزی و موفقیت ایشان را در عرصه علمی کشور از درگاه خداوند متعال مسئلت داریم. همچنین از مدیر و دست‌اندرکاران محترم نشر دانشگاه پیام‌نور که عهده‌دار مسئولیت انتشار این کتاب شدند کمال تشکر را داریم.

امید است صاحب نظران ارجمند با راهنمایی‌های ارزنده خود همچنان مؤلفین را از نظرات ارزنده خود بهره‌مند سازند. وظیفه خود می‌دانیم جهت رفع کاستی‌های این اثر تذکرات و پیشنهادات اساتید و خوانندگان محترم را به دیده منت پذیرا باشیم.

غلامرضا غفاری

عادل ابراهیمی لویه

بهمن ماه

۱۳۹۰